

Mentális egészségfejlesztés

Munkahelyi beilleszkedést segítő foglalkozás

Célcsoport: 15-18 évesek

Témakör megnevezése: 3. Konfliktuskezelés, nemet mondás

A foglalkozás fejlesztési eredményei:

A tanuló tudja mit jelent a „konfliktus” szó, meg tud határozni olyan szabályokat, amelyek segítenek a konfliktuskezelésben. Tudatosítja, hogy a konfliktuskezelésben mennyire fontos a másik meghallgatása, megértése, képes visszajelezni, amit a másik mondandójából megértett.

Bevezetés: A konfliktusok hatékony kezeléséhez a legfontosabb, hogy megértsük azt, miért jött létre, mi tartja fenn, illetve felismerjük, hogy a konfliktusban résztvevő másik számára mit jelent a helyzet. Ha megkérdezzük az embereket egy konfliktushelyzetről, vég nélkül képesek sorolni a hibákat, amelyeket mások elkövetnek, ám ők maguk soha. A megoldáshoz azonban kevés, hogy felismerjük a többiek hibáit, és arra várunk, hogy ezeket ők is belássák. Meg kell értenünk azt is, hogy mi az, amivel a többiek minket vádolnak, és be kell látnunk, miben van igazuk. Konfliktusaink megélése és kezelése a mi felelősségünk, mások hibáztatása felesleges és önromboló, cseppet sem segít hozzá, hogy javítsunk a helyzeten.

Beszélgjünk meg: Mit jut eszükbe arról, hogy „konfliktus”?

A foglalkozásvezető táblára gyűjtheti az asszociációkat. Érdemes hangsúlyozni, hogy a negatív asszociációkat az a félelmünk is táplálhatja, hogy a konfliktusok elfajulnak, ezért fontos, hogy megtanuljuk azokat jól kezelni, a saját céljaink, vágyaink, érdekeink védelmében. (Kiegészítő tartalom: Melléklet: Konfliktuskezelési stratégiák a konfliktus kétdimenziós modellje alapján)

A **konfliktus** a szükségletek, óhajok és követelések összeütközéséből születik. A konfliktus olyan „ütközés”, amely mögött igények, szándékok, vágyak, törekvések, érdekek, szükségletek, nézetek, vélemények, értékek szembenállása húzódik meg.

Mentális egészségfejlesztés

A konfliktus kétdimenziós modellje

ALKALMAZKODÓ Alacsony célorientáció Magas kapcsolatorientáció	EGYÜTTMŰKÖDŐ Magas célorientáció Magas kapcsolatorientáció
KIEGYEZŐ Kompromisszumos	Megegyezésen alapuló célorientáció Megegyezésen alapuló kapcsolatorientáció
ELKERÜLŐ Alacsony célorientáció Alacsony kapcsolatorientáció	KONTROLLÁLÓ Magas célorientáció Alacsony kapcsolatorientáció

I. Konfliktuskezelési szabályok:

A megadott szabályokat felírjuk külön-külön papírdarabokra, majd kiscsoportban (10 db) arra kérjük a tanulókat, hogy **írjanak egy-egy példát/ helyzetet/ tapasztalatot** az egyes szabályhoz. Beszéljék meg: Hogyan képzelik el a szabály gyakorlati megvalósítását? Ők maguk mennyire alkalmazzák ezt a mindennapokban? (kiscsoportos feladatmegoldás)

Konfliktuskezelési szabályok:

1. Hozzáállásunk legyen magabiztos, de ne legyen harcias!
2. Igyekezünk több különböző megoldást kitalálni, hogy legyen miből választani!
3. Ha úgy érezzük, véleménykülönbség alakult ki, ne támadjunk, mielőtt meghallgatnánk a másikat! Mindig először a másikat kérjük fel a véleménye megfogalmazására, hiszen amíg azt nem tette meg, nem fog tudni ránk figyelni!
4. Ha feszült a helyzet, ne reagáljunk azonnal! Állítólag Julius Ceasarnak tanácsolta görög tanítója először a híres technikát: „ <i>Számolj tízig, mielőtt válaszolnál!</i> ”.
5. Ha kritikát mondunk, mindig mérlegeljük, hogy megfelelő-e a kínáló helyzet! Igyekezünk négy szemközt beszélni a másikkal, és olyan helyzetet teremteni, amelyben nem kényszerül védekezésre vagy ellentámadásra.
6. Sose a személyt kritizáljuk, mindig csak adott viselkedését!
7. Ne használjunk erős jelzőket!

Mentális egészségfejlesztés

8. Ne magyarázkodjunk!
9. Kérjük meg a másikat, hogy hallgasson meg minket!
10. Ha valakivel negatív tapasztalatunk van, már eleve előítéletekkel léphetünk bele a vele való konfliktusba. Ilyenkor képzeljük azt, hogy mi lenne, ha nem vele kerülnénk ebbe a helyzetbe, hanem pl. egy barátunkkal!

(Szabályok egyesével papírdarabokra felírva, amelyek közül minden kiscsoport húz egyet.)

A feladat zárásaként beszéljük meg a tanulókkal a konklúziókat.

II. Konfliktuskezelési gyakorlat

Konfliktuskezelés gyakorlása vitajátékkal, melyben a másik meghallgatása kiemelten fontos. Kiscsoportos (3 fős) munka, melyben mindig 2 vitapartner van és egy megfigyelő.

Eszköz: Papírdarabok, melyekre az egyes vitatémákat írjuk fel. Minden csoportnak odaadjuk a 3 témát, az egyes vitáknál egy- egy témát dolgoznak fel.

Ebben a feladatban a tanulók háromfős csoportokban dolgoznak. Minden csoportnak 12 perc áll majd a rendelkezésére, amely alatt három vitát fognak megvalósítani. Minden vitában lesz két vitapartner és egy megfigyelő. A vitapartnernek adott témáról vitáznak, a megfigyelő dolga, hogy azt figyelje, mennyire hallgatják meg egymást. A vitapartnernek mindig azzal kezdik a következő érvüket, hogy elisméltik a partnerük előző gondolatát. Pl.:

<i>1/A: Szerintem a konfliktus jó dolog, mert kiderül, hogy mások vagyunk.</i>	<i>1/B: Szerinted a konfliktus jó, mert megmutatja, hogy különbözőek vagyunk, szerintem ezzel azonban ki is élezi a köztünk lévő különbségeket.</i>
<i>2/ A: Szerinted kiélezi a különbségeket, de az egyébként is van, miért kéne úgy tennünk, mintha nem lenne fontos az egyéniség.</i>	<i>2/B: Szerinted fontos az egyéniség, szerintem is az, de a konfliktusok sokszor nem a legjobb oldalunkat hozzák elő belőlünk...</i>

Egy vita kb. két-két és fél percig tarthat. A vitapartnernek befejezik az utolsó mondatokat, a megfigyelő leírja az utolsó gondolatait, majd szerepet cserélnek, újabb két vitapartner lesz és egy új megfigyelő. Indulhat a következő vita az új vitatémával.

Ajánlott vitatémák:

1. Menjen-e az apa is gyes-re?

Mentális egészségfejlesztés

2. Jobb csapatban dolgozni, mint egyedül.

3. Vannak tipikus női munkák.

(A vitatémák a tanulók érdeklődésének megfelelően alakíthatók.)

Kérdések a feldolgozáshoz (kb 10 perc):

- *Hogyan éreztétek magatokat?*
- *Megfigyelőként mit láttatok, sikerült-e betartani a vitapartnereknek az instrukciót?*
- *Amikor vitakoztatok, hogy éreztétek, sikerült-e a másinak megérteni, amit mondtatok?*

A feldolgozás rendkívül fontos ebben az esetben. Javasolt, hogy a megfigyelők rögtön a vita után jelezenek vissza 1-2 mondatban, és a nagycsoportos megbeszélés inkább az érzések, élmények megosztására, a nehézségek megfogalmazására térjen ki. Fontos, hogy átjöjjön az üzenet: ha a szabályok, keretek tisztázottak, és a vitapartnerek védett környezetben érzik magukat, akkor az megkönnyíti az őszinte beszédet, és a kapcsolat nem sérül akkor sem, ha különbözőképpen gondolkodnak egy kérdésről.

Melléklet: Konfliktuskezelési stratégiák a konfliktus kétdimenziós modellje alapján

Elkerülő stratégia

- gyakori stratégia,
- nem önérvényesítő, nem együttműködő,
- alkalmazója lemond az érdekvérvényesítésről, sem a saját, sem a másik személy szándékát nem követi,
- mérlegeli a helyzetet, a kapcsolatot, az esélyeket,
- ha bizonytalan a helyzet megítélésében vagy nincs hatékony eszköze,
- lehet diplomatikus kitérés, ha későbbre halasztja a megoldást,
- lehet visszahúzóds egy fenyegető helyzetből.

Alkalmazkodó stratégia

- együttműködő, és nem önérvényesítő,
- alkalmazója lemond saját érdekeinek, vágyainak érvényesítéséről a partner javára,
- bizonyos önfeláldozás van mögötte,
- oka: félelem, kényszer, hosszú távú érdek,
- veszélyes: nem fejlődik a belső erő, ami a konfliktusmegoldáshoz szükséges,
- tartós alkalmazása rombolja a személyiséget,
- a személy integritásának védelmében el kell fogadni a kiteszítottság, kiközösítés kockázatát-ezt nem vállalja.

Kompromisszumkereső stratégia

- átmenet az önérvényesítés és együttműködés között, félúton való találkozás,
- egyenrangú felek gyakori megoldásmódja,
- közösen elfogadható megoldás keresése a cél,
- ami mindkét fél számára kielégítő,
- gyors, áthidaló megoldást jelenthet,

Mentális egészségfejlesztés

- előnye: nem rombolja a kapcsolatot, lehetőség jobb megoldásokra,
- veszélye: kényes, törékeny, átmeneti egyensúly,
- az erőviszonyok változásával átmehet győztes-vesztes stratégiába,
- oka: mindkét fél számára rosszabb megoldás, mint amit szerettek volna.

Versengő stratégia (győztes-vesztes)

- önérvényesítő és nem együttműködő,
- a szembenálló felek a konfliktust harcként értelmezik,
- szándékaik erőszakos megvalósítására, a másik fél legyőzésére törekednek,
- a versengő a saját szándékait érvényesíti, hatalomorientált eljárás,
- a versengő minden eszközt bevet, hogy nyerő pozícióba jusson,
- nincs megegyezés,
- előnyös: gyors cselekvést igénylő helyzetekben,
- veszélye: csak az egyik fél érdekei érvényesülnek, csak ő éli meg pozitívan a helyzetet.